

Lacka gitarren själv

Del 2

TEXT OCH FOTO: JIM LUNDBERG

I förra numret tog vi bort lacken på gitarrkroppen. Nu ska den slipas och porfyllas innan vi lägger på den nya lacken.

VI BÖRJAR MED att titta närmare på porfyllning. Alla träslag har någon form av porer, alltså små hålrum i materialet. Om man lackerar ett träslag med stora porer måste dessa fyllas igen först, annars får man en yta som är full med små gropar där färgen sugits in. Ask, alm och mahogny är träslag med stora porer medan björk och bok har små porer. De senare träslagen kan man ofta lackera utan porfyllning – porerna är så små att färgen täpper till dem. Vår gitarr är tillverkad av ask och måste därför porfyllas. Men innan vi börjar med porfyllningen ska alla ytor slipas så att de blir absolut släta och jämna. Använd slipklossen på plana ytor och enbart handen på hörn och kanter. Börja med 240-papper och byt sedan ut det mot 320-papper. Avsluta med 400-papper.

Porfyllaren är trögflytande och måste spädas med lacknafta. Man vispar lacknafta och porfyllare i en liten skål tills alla klumpar är borta. Lagom konsistens har man när porfyllaren rinner sakta, ungefär som en stabbig gräddsås. Ett gammalt trick från möbelbranschen är att gnida in porfyllaren med en trasa där man stoppat i en boll av tyg. Man knyter ett snöre runt ”skaftet” så håller den formen. Vi arbetar in porfyllaren i träs yta med cirkulerande rörelser. Håll på tills alla porer är fyllda och porfyllaren börjar bli lite kärv. Avslutningsvis ska man enbart gnida vinkelrätt mot fibrerna i ytan så att man inte torkar ur porfyllaren ur porerna. Därefter tar man en vanlig tygtrasa och torkar av överskottet från ytan – fortfarande vinkelrätt mot fibrerna. Nu låter vi gitarrkroppen torka över natten, sedan slipar man försiktigt av alla ytor med 400-papper. Slipa försiktigt så att enbart överbliven porfyllare och eventuella tygfibrer från trasan försvinner. Slipar man för djupt måste porfyllningen göras om där så skett.

Under lackeringsarbetet bör man sätta upp gitarrkroppen i ett vridbart stativ. Vårat är tillverkat av ett motorcykelstyre samt lite annat skrot, men ett kvastskaft och några träklossar fungerar lika bra. Huvudsaken är att man kan rotera kroppen som när man grillar en kyckling, typ. Stativet skruvar man fast i halsfickan. Att kunna vrida runt kroppen är självklart praktiskt, men det finns en fördel till – man kan motverka rinningar! Skulle man råka lägga på så tjockt med färg att den börjar rinna kan man hindra detta genom att vrida kroppen så att rinningen går tillbaka tack vare farbror Newtons gravitation. Ibland kan man behöva hålla kroppen i rörelse under flera minuter om färgen vill rinna. Innan man börjar spruta på färgen måste allt damm på ytorna bort. Billackerare använder något som kallas ”klibbduk” när dammet tas bort. Klibbduken känns som en trasa indränkt med honung och tar bort alla dammpartiklar utan att lämna kvar något kladd på ytan. Suveränt hjälpmedel som finns hos företag som säljer billacker.

Skaka sedan om färgburken ordentligt så att färgen blandas ordentligt. En lämplig temperatur i lokalen är runt 20 grader. Är det för kallt kommer färgen att tjockna och ge en prickig yta. Färgburkarna från Gitarrdelar.se har munstycken som ger en oval sprutbild, precis som proffsens färgsprutor. Detta ger en större täckning och minskar risken för rinningar. Håller du burken för långt ifrån ytan, eller rör den för fort i sidled, blir ytan knottrig. Detta kallas ofta för ”apelsinskalsyta”. Håller man burken för nära, eller rör den för sakta blir färglagret så tjockt att det börjar rinna. Lämpligt avstånd är runt 25 centimeter och sedan anpassar man farten efter det. Om du aldrig lackerat förut bör du öva först

Bild 1: Grova träslag måste porfyllas innan lack. Porfyllaren är trögflytande och måste spädas innan användning. ”Spöket Laban” till vänster används för att gnida in porfyllaren i träet.

Bild 2: Gnid in porfyllaren ordentligt med cirkulära rörelser, men avsluta alltid med att gnida vinkelrätt mot fibrerna.

Bild 3: Ett roterbart stativ underlättar arbetet och kan rädda dig från rinningar!

Bild 5: Börja med att lackera alla skrymslen så att dessa får en fin yta. Lacka sedan resten av kroppen, men håll dig till ett lager per dygn.

Bild 6: Innan man våt slipar måste alla hål i kroppen täppas till. Lack eller lim är bäst, men man kan även stoppa i "korvar" av maskeringstejp i hålen.

Bild 7: När man mellanslipar tar man bort de sista ojämheterna på ytan. Slipa tills hela ytan är matt, men slipa inte igenom färgen!

Bild 8: Lackat och klart! Den lite krämiga kulören ger rätt vintage-stuk. Låt färgen hårdna tre veckor innan första giget.

på en gammal träbit. Börja med att spruta i alla skrymslen på gitarren så du ser att dessa får ett jämnt lager. Spruta bara ett lager färg och låt det sedan torka över natten. Cellulosalacken måste få sätta sig ordentligt mellan varven och därför lägger man bara ett lager per dygn. Försök inte skynda på processen. Färgåtgången till en gitarrkropp är ungefär en och en halv burk, och efter första burken kan det vara dags för en mellanslipning. Detta gör man för att vara säker på att alla gropar och repor verkligen försvinner.

Nu ska man våt slipa vilket betyder att man ska doppa slippapperet i vatten. Använd ljummet vatten och tillsätt en droppe handdiskmedel så håller papperet mycket längre.

Precis som förut tar man till klossen på plana ytor och handen på kanterna. Men man måste skydda träet från vattnet – annars kan det svälla så att färgen spricker! En gitarrkropp kan ha närmare 30 hål efter skruvar och liknande som måste förseglas innan man dräller vatten på ytan. Helst ska man fylla hålen med lim eller lack, men man kan även rulla små "korvar" av maskeringstejp som man trycker ner i hålen så det blir tätt. Sedan kan man kapa tejpbitarna jämsn med ytan med ett rakblad, eller så kan man "fuska" lite och låta dem sticka upp över ytan och bara slipa intill hålen. När man våt slipar ska man se till att det aldrig går torrt, och man doppar därför papperet i vattnet då och då. Var bara försiktig så du inte slipar igenom lacken! Då kan du få börja om från början igen. När alla ytor är matta torkar man av gitarren med rena och fuktiga trasor. Låt den sedan torka några timmar och torka den med klubbduken innan du lägger på de sista färglagren. Efter ett par dagar är färgen så hård att man kan skruva ihop gitarren, men innan du tar upp den på scenen bör du vänta tre veckor.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att färgen täckte väldigt bra och att den blev blank utan hjälp av klarlack. Några enstaka spår efter träets fibrer kom fram när färgen dragit ihop sig och en grundfärg hade nog varit optimalt på den grova yta som ask har. ■

Bild 4: Färgen är cellulosabaserad – precis som det var förr i tiden. Färgen täckte bra och sprutmunstyckena gav en fin färgdimma, nästan i klass med en färgspruta.

Bild 9: Ytan blev blank och fin trots att vi inte lade på en klarlack, men blir givetvis ännu blankare med klarlack.